амбулаторно-поліклінічних умовах / І.М. Ткачук // Проблеми військової охорони здоров'я. Зб. наук. пр. УВМА. – К., 2008. – Вип. 23. – С. 323–331.

Медико-социологическое исследование осведомленности врачей первичного звена оказания медицинской помощи по диагностике, лечению и профилактике артериальной гипертензии на основе доказательной медицины

И.М. ТКАЧУК, Л.М. ЗАХАРЧУК, Л.В. МИХАЛЬЦОВА, Л.Ф. ВЛАДЫКА

Резюме. *Анализ результатов медико-социологического опроса врачей общей практики показал их недостаточную информированность относительно основных аспектов диагностики, лечения и профилактики артериальной гипертензии с учетом требований доказательной медицины, что подтверждает необходимость проведения систематической последипломной подготовки.*

Ключевые слова: *артериальная гипертензия, врачи общей практики, профессиональная подготовка.*

Valuation of medical and social awareness doctor of primary provision of medical care of diagnosis, treatment and prevention of arterial hypertension in principles evidence-based medicine

I.M. TKACHUK, L.M. ZAKHARCHUK, L.V. MIHALTSOVA, L.F. VLADIKA

Summary. *Analysis of medical-sociological survey of general practitioners showed their lack of awareness about key aspects of diagnosis, treatment and prevention of hypertension with the requirements of evidence-based medicine, which confirms the need for systematic post-graduate training.*

Key words: *hypertension, general practitioners, training.*

УДК 613.67+616.058

Побудова медичної служби внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України у відповідності до їх нової моделі

В.І. ШАПАРЕНКО

Резюме. *В статті на підставі критичного вивчення та поглибленого аналізу сучасних особливостей побудови Внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України, визначені та описані головні принципи і направлення розвитку медичної служби.*

Крім того авторами визначено чітка організаційно-функціональна модель побудови і функціонування медичної служби ВВ МВС України в різних умовах їх діяльності; встановлені особливості здійснення порядку системної взаємодії медичної служби ВВ МВС України під час її розвитку та застосування.

Ключові слова: *медична служба, система управління медичною службою Внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України, підпорядкування частин та закладів медичної служби.*

Зміни, які відбуваються у ВВ МВС України, не дають можливості зберегти існуючу модель медичної служби, а результати проведеного аналізу свідчить, що реальні реформи у цій сфері ще й не починалися. Це зумовлено тим, що за основу реформування взято скорочення ресурсів, перерозподіл їх без змін організаційної структури медичної служби, управління та порядку її фінансування [2, 4].

Враховуючи вищезазначене нами здійснювався цілеспрямований пошук матеріалів щодо організаційно-функціональної моделі побудови та функціонування медичної служби ВВ МВС України як на території нашої держави, так і за її межами. Проте інформація, яка містилась в доступній вітчизняній та зарубіжній літературі, з даних питань носила поверхневий і фрагментарний характер, що і спонукало нас провести їх вивчення та висвітлення.

Об'єктом дослідження визначено медичну службу Внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України.

В межах об'єкту обрано предмет дослідження – організаційно-методичні принципи побудови перспективної моделі медичної служби Внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України.

У роботі використані методи системного підходу та системного аналізу. За своїм змістом сценарій є загальним описом низки кризових ситуацій з визначенням переліку та змісту заходів, що має запровадити держава, цілей, які планується при цьому досягти, та базових даних для проведення подальшого планування.

У кожному сценарії визначено повноваження органів державної влади, що є відповідальними за врегулювання кризових ситуацій за тим чи іншим сценарієм, а також тих, хто бере участь у виконанні цього завдання.

Такий розподіл дає можливість спланувати для залучення оптимальну кількість сил безпеки і оборони, забезпечивши тим самим достатню ефективність їх застосування та економію ресурсів держави.

Аналіз імовірності виникнення кризових ситуацій, які потребують безпосереднього застосування Сил безпеки і оборони, дозволяє класифікувати їх за такими групами:

Надзвичайні ситуації техногенного, природного, соціального і соціально-політичного, воєнного характеру.

Залежно від масштабу поширення та обсягу завданих збитків надзвичайні ситуації розподіляються на: загальнодержавного рівня; регіонального рівня; місцевого рівня; об'єктового.

Воєнні конфлікти, в які може бути втягнена Україна: конфлікт низької інтенсивності (прикордонний конфлікт), конфлікт середньої інтенсивності (локальна війна), конфлікт високої інтенсивності (регіональна війна).

Виходячи з аналізу стану та тенденцій розвитку воєнно-політичної обстановки, Україна вважає, що втягування її у воєнні конфлікти високої і середньої інтенсивності в середньостроковій перспективі є малоймовірним.

Для визначення завдань у сфері безпеки і оборони в рамках оборонного огляду проведено аналіз безпекового середовища, визначено ризики та загрози, сформовано пріоритети політики безпеки і оборони держави на довгострокову перспективу.

Аналіз усього спектра загроз та викликів, характерних прогнозованому середовищу безпеки, свідчить про низьку ймовірність виникнення в короткостроковій та середньостроковій перспективі безпосередньої загрози широкомасштабного застосування воєнної сили проти України. Водночас повністю виключити таку можливість у довгостроковій перспективі неможливо.

Адекватне реагування на існуючі та потенційні виклики і загрози національній безпеці Україні потребує розбудови власних оборонних можливостей у комплексі з іншими заходами елементом із яких є Внутрішні війська МВС України. Відповідно до чинного законодавства штатна чисельність внутрішніх військ становить 33,3 тисячі осіб.

На сьогоднішній день ВВ МВС України виконують 9 основних завдань: охорона та оборона важливих державних об’єктів, об’єктів матеріально-технічного та військового забезпечення МВС України; супроводження спеціальних вантажів; здійснення пропускного режиму на об’єктах, що охороняються; конвоювання заарештованих і засуджених; охорона підсудних під час судового процесу; переслідування і затримання заарештованих та засуджених осіб, які втекли з-під варти; участь в охороні громадського порядку та боротьбі зі злочинністю; участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на об’єктах, що охороняються; охорона дипломатичних представництв і консульських установ іноземних держав на території України.

Головною метою розвитку ВВ МВС України є створення на їх базі мобільних, придатних до швидкого розгортання сил, здатних виконувати широкий спектр правоохоронних завдань та спроможних ефективно реагувати на зміни характеру кризових ситуацій.

Організаційно внутрішні війська будуть складатися з Головного управління, територіальних командувань, бригад, полків, центрів, окремих батальйонів, Академії внутрішніх військ та підрозділів забезпечення.

За оперативним призначенням ВВ МВС України розподілятимуться на Територіальні сили правопорядку, Сили оперативного втручання, Сили спеціальної охорони і оборони, Сили забезпечення та підтримки військ.

Територіальні сили правопорядку призначені для забезпечення виконання завдань охорони громадської безпеки та правопорядку, здійснення конвоювання та екстрадиції, участі в боротьбі зі злочинністю.

Сили оперативного втручання – для здійснення заходів з припинення масових заворушень соціально-політичного характеру, оперативного реагу-

вання на дії злочинних угрупувань, припинення дій незаконних воєнізованих або збройних формувань і виконання інших специфічних завдань.

Сили забезпечення та підтримки військ призначені для всебічної підтримки виконання службово-бойових завдань за призначенням.

Сили спеціальної охорони і оборони – для охорони та оборони ядерних електростанцій, об'єктів ядерних матеріалів, спеціальних вантажів, охорони дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав і міжнародних організацій в Україні.

Адміністративне, тактичне та оперативне керівництво у ВВ МВС України здійснюється за лінійно – функціональною системою управління.

Розвиток системи управління внутрішніх військ МВС буде здійснюватися шляхом удосконалення форм і методів роботи органів управління по керівництву підпорядкованими військами (силами), оснащення сучасними засобами зв'язку і АСУ, удосконалення взаємодії під час виконання покладених на внутрішні війська завдань з центральними і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями.

Організація системи визначається поставленою метою і в залежності від неї нами виділені компоненти системи та її функції. В системно-компонентному аспекті суб'єкт управління представлений нами на рівні МВС України управлінням охорони здоров'я ВВ МВС України, який являє політичний і адміністративний орган, і визначає політику і стратегію розвитку медичної служби ВВ МВС України. Апарат управління системи представлено традиційно у вигляді чотирьох функціонально-посадових груп. До першої групи повинні входити посадові особи. На рівні управління охорони здоров'я ВВ МВС України – начальник та його заступники; на рівні територіальних управлінь – начальники та їх заступники, головні фахівці; на рівні медичної служби полків – начальники медичних служб.

Вважаємо, що у другу групу апарату управління на рівні управління охорони здоров'я ВВ МВС України повинні бути включені начальники відділів та їх заступники. В закладах охорони здоров'я МВС України – начальники відділень та їх заступники, лікар-методист, головні медичні сестри та ін.

В третю функціонально-посадову групу повинні увійти особи, що виконують допоміжні управлінські операції на всіх рівнях від управління охорони здоров'я ВВ МВС України до медичної служби полків – старші офіцери та офіцери управлінь та відділів, оператори ПЕОМ, статистики, секретарі та ін.

У склад четвертої групи входять особи, які опосередковано приймають участь у процесі управління та прийнятті управлінських рішень.

Таким чином у запропонованій моделі нами виділено три ієрархічних рівня управління медичною службою – стратегічний (управління охорони здоров'я ВВ МВС України), оперативний (територіальні управління та заклади охорони здоров'я) і тактичний (медична служба полку), на кожному з них сформований компонентний склад суб'єкту управління. Для виконання гене-

ральної цілі та підцілей необхідно: по-перше, здійснити відповідну підготовку управлінських кадрів з питань організації медичного забезпечення та управління медичною службою ВВ МВС України в різних умовах їх діяльності на середньо- та довгострокову перспективи; активне та широке застосування різних методів управління медичною службою ВВ МВС України. По-друге, необхідна наявність і систематичне поповнення трьох видів (директивна, наукова та з особистих джерел) інформації з питань стратегічного (оперативного) планування та управління на середньо- та довгострокову перспективи з питань організації медичного забезпечення та управління медичною службою ВВ МВС України в різних умовах їх діяльності.

Розглядаючи системно-функціональний аспект суб'єкту управління, слід зазначити, що органи управління (управління охорони здоров'я ВВ МВС України та ін.) повинні мати визначену стратегію заходів із стратегічного (оперативного) планування та управління на середньо- та довгострокову перспективи з питань організації медичного забезпечення та управління медичною службою ВВ МВС України в різних умовах їх діяльності так і в процесі їх реформування.

Системно-структурний аспект системного підходу вирішує питання внутрішніх взаємозв'язків між всіма компонентами суб'єкту системи в заходах організації медичного забезпечення та управління медичною службою ВВ МВС України. Слід зазначити, що одним із основних видів управління є стратегічний. Визначення стратегічного плану медичного забезпечення розвитку та застосування ВВ МВС України на середньостроковий (3–5 років) та довгостроковий (6–12 років) період здійснюється виключно в управлінні охорони здоров'я ВВ МВС України і доводиться до керівництва частин та закладів медичної служби ВВ МВС України в загальних обрисах, а конкретні питання в частині що їх стосується.

Крім стратегічного управління (планування) будуть застосовуватись оперативний, тактичний, а також ситуаційний, кризовий і змішаний види управління. Взаємозв'язок між апаратом управління на стратегічному, оперативному та тактичному рівнях повинен здійснюватись на основі адміністративного, оперативного та функціонального типів зв'язку (управління). За умови ситуаційного управління це зв'язок буде носити штабний тип управління. Горизонтальні і вертикальні типи зв'язків елементів системи управління медичною службою ВВ МВС України і ступінь їх участі щодо організації медичного забезпечення ВВ МВС України в різних умовах їх діяльності дивись на рис. 1.

Системно-інтегративний аспект системного підходу зумовлює формування стратегії подальшого розвитку систем лікувально-евакуаційного, санітарно-гігієнічного та протиепідемічного забезпечення військ, а також системи управління медичною службою ВВ МВС України щодо організації медичного забезпечення ВВ МВС України в різних умовах їх діяльності.

Зовнішні зв'язки з іншими системами, підсистемами з питань організації медичного забезпечення ВВ МВС України в різних умовах їх діяльності визначаються системно-комунікаційним аспектом системного підходу.

Використання системно-історичного аспекту системного підходу дозволило здійснити аналіз становлення та розвитку існуючих систем медичного забезпечення військ та управління медичною службою ВВ МВС України. Цей процес простежений від адміністративного типу управління медичною службою ВВ МВС України в 1992 році до організаційно-функціонального управління в 2008 році.

Системно-функціональний аспект системного підходу для об'єкту управління означає відповідність вимогам підрозділів, частин та закладів медичної служби ВВ МВС України, які висуваються перед ними на мирний та воєнний час, стосовно організації та приведення у вищі ступені бойової готовності, мобілізаційних ресурсів, характеристики особового складу, наявних матеріально-технічних та фінансових ресурсів.

Вирішення системно-структурного питання супроводжується внутрішніми взаємозв'язками між елементами.

Системно-інтегративний аспект системного підходу базується на використанні нових технологій, способів і методів організації медичного забезпечення військ та управління медичною службою ВВ МВС України.

Вирішення системно-комунікаційного питання потребує відпрацювання комунікаційних зв'язків із міжнародними, державними і громадськими організаціями з питань організації медичного забезпечення військ та управління медичною службою ВВ МВС України в різних мовах їх діяльності.

Стосовно системно-історичного аспекту, слід зазначити, що на основі набутого вітчизняного та закордонного досвіду з питань організації медичного забезпечення військ та управління медичною службою ВВ МВС України здійснюється безупинний процес підвищення ефективності та надійності їх функціонування та діяльності.

Блок наукового регулювання одним із головних компонентів включає в собі організацію науково-інформаційного забезпечення з питань організації медичного забезпечення військ та управління медичною службою ВВ МВС України, інформаційну підтримку прийняття рішення. Вивчення і розповсюдження передового світового досвіду з питань організації медичного забезпечення військ та управління медичною службою ВВ МВС України, а також організацію зв'язку системи із науковими закладами як нашої держави так і за її межами.

Висновки

1. Проведене дослідження дало можливість здійснити чітку організаційно-функціональну модель побудови та функціонування медичної служби ВВ МВС України в різних умовах їх діяльності;

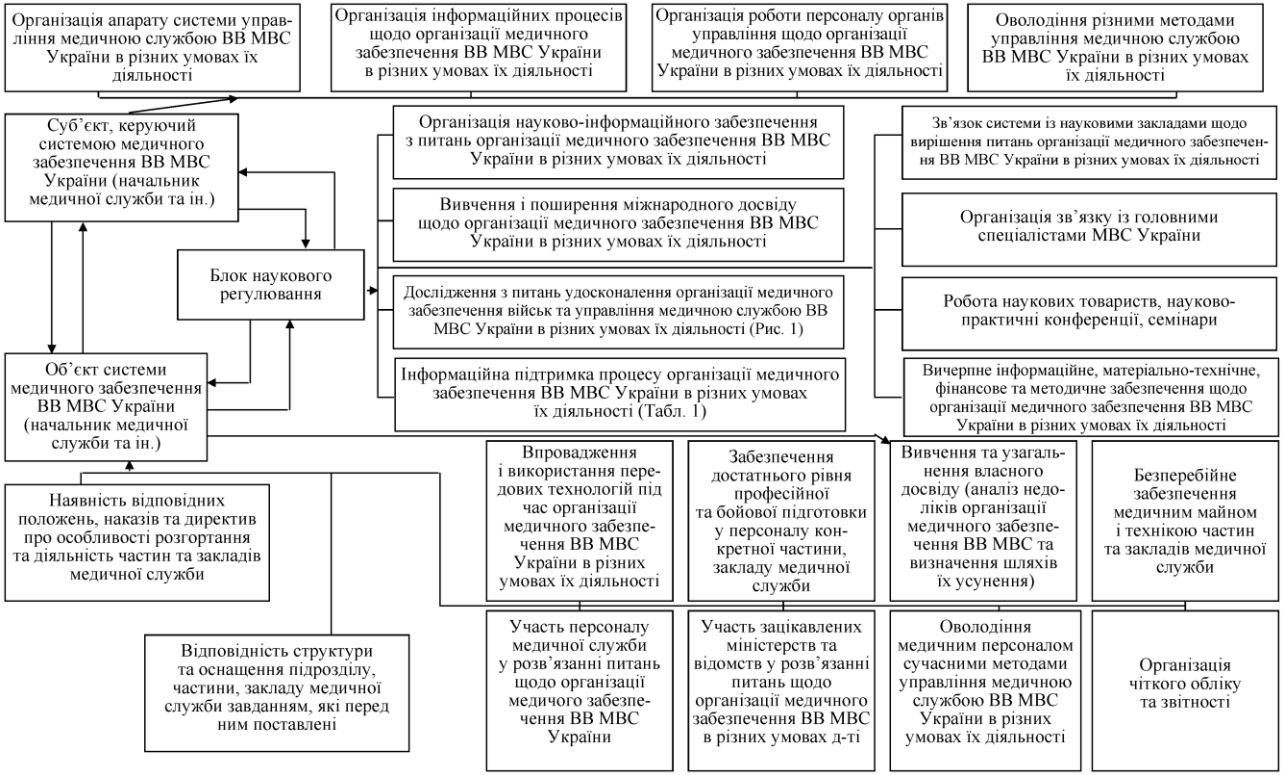

Рис. 1. Структурно-функціональна модель управління медичною службою ВВ МВС України.

2. Встановлені особливості здійснення порядку системної взаємодії медичної служби ВВ МВС України під час її розбудови та застосування.

Література

1. Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України: Закон України від 26.03.1992 р. № 2236 – XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 29. – ст. 36–397.

2. Про міліцію: Закон України від 20.12.1990 р. № 565–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 4. – ст. 20.

3. Шмаков О.М. Напрямки розвитку внутрішніх військ МВС України / О.М. Шмаков, О.В. Лавніченко // Честь і закон. – Х.: АВВ., 2006. – № 3. – ст. 3–8.

4. Про затвердження положень про заклади охорони здоров'я МВС України: наказ МВС України від 04.11.2003 р. № 1286. – ст. 164.

Построение медицинской службы внутренних войск Министерства внутренних дел Украины в соответствии с его новой моделью

В.И. ШАПАРЕНКО

Резюме. *В статье на основании критического изучения и глубокого анализа современных особенностей построения Внутренних войск Министерства внутренних дел Украины, определены и описаны главные принципы и направления развития медицинской службы.*

Кроме этого авторами определена четкую организационно-функциональную модель построения и функционирования медицинской службы ВВ МВД Украины в разных условиях их деятельности; во-вторых, установленные особенности осуществления порядка системного взаимодействия медицинской службы ВВ МВД Украины во время ее развития и применения.

Ключевые слова: *Медицинская служба, система управления медицинской службой Внутренних войск Министерства внутренних дел Украины, подчинение частей и учреждений медицинской службы.*

Construction of medical service of internal troops of ministry of internal affairs of Ukraine in accordance with his new model

V.I. SHAPARENKO

Resume. *In the article on the basis of critical study and deep analysis of modern features of construction of the Internal troops of Ministry of internal affairs of Ukraine, main principles and directions of development of medical service are certain and described.*

Except it certain authors clear organizationally-functional model of construction and functioning of medical service of the Internal troops of Ministry of internal affairs of Ukraine in the different terms of their activity; secondly, set features of realization of order of system co-operation of medical service of the Internal troops of Ministry of internal affairs of Ukraine during her development and application.

Key words: *Medical service, control system by medical service of the Internal troops of Ministry of internal affairs of Ukraine, submission of parts and establishments of medical service.*